

MARIE MACHYTKOVÁ

S A M A
— v —
T O K I U

Sama v Tokiu

Vyšlo také v tištěné verzi

Objednat můžete na
www.cpress.cz
www.albatrosmedia.cz

Marie Machytková

Sama v Tokiu – e-kniha
Copyright © Albatros Media a. s., 2022

Všechna práva vyhrazena.
Žádná část této publikace nesmí být rozšiřována
bez písemného souhlasu majitelů práv.

ALBATROS **MEDIA**

S A M A
----- v -----
T O K I U

MARIE MACHYTKOVÁ

S A M A
————— v —————
T O K I U

© Marie Machytková, 2022

ISBN tištěné verze 978-80-264-4215-8

ISBN e-knihy 978-80-264-4265-3 (1. zveřejnění, 2022) (epub)

ISBN e-knihy 978-80-264-4266-0 (1. zveřejnění, 2022) (mobi)

ISBN e-knihy 978-80-264-4264-6 (1. zveřejnění, 2022) (ePDF)

ÚVOD

Láska je podivná věc. Zatemní vám mozek, racionální uvažování a svede vás na cestu, kterou byste si bývali nikdy nevybrali. A o které v hloubi duše tušíte, že může být naprosto šílená. Jak se jednou zamilujete, ta láska se vám prostě usadí na hrudi, v samém centru bytí, a odtud pohání veškeré vaše jednání.

Já se kdysi zamilovala do Japonska.

Což znamená, že jsem totálně v prdeli.

Od chvíle, co jsem vzplanula pro tuhle zemi tam daleko na Východě, už můj život nikdy nebyl jako dřív.

Teď totiž nejsem doma ani v Česku, ani tam.

Necítím se jako Češka, ale Japonku ze sebe udělat taky nedokážu.

Nedokážu žít s normálními českými muži, ale Japonce si do ložnice už taky nepouštím.

Moje vnitřnosti kvůli potravinové intoleranci odmítají tradiční české jídlo, ale to japonské ze mě na nějaký čas udělalo chodící kostru.

Japonsky mluvím velice průměrně, ale čím víc se ten jazyk učím, tím méně je můj mozek schopen spontánně formulovat správnou českou větu.

Neodvážuji se nazývat japanologem, ale mám doma vystavený diplom, na němž se v latině píše, že jsem absolvovala obor Japonská studia na Filozofické fakultě Univerzity Karlovy.

Můj život je zkrátka plný protikladů. Tak jako Japonsko.

Miluju Japonsko.

Hlavně Tokio. Kdyby bylo Tokio chlap, vezmu si Tokio.

Nebo v angličtině „Tokyo“.

Případně japonsky 東京 (Tókjó), či „Východní hlavní město“, chcete-li doslovný překlad těchto znaků, neboli „kandži“.

Existuje mnoho způsobů, jak to město nazývat. A já se zateletím pokaždé, když jméno téhle japonské metropole slyším, nebo ho vidím napsané.

Nejlépe na letence.

Kterou držím v ruce.

Na letišti.

Směřem tam. Rozhodně ne směrem zpět.

To město totiž z celého srdce naprosto žeru. Obzvlášť když po něm coby dlouholetý rozhlasový reportér můžu běhat a natáčet reportáže o japonské kultuře.

Je to prostě moje pravé místo na slunci.

Pokud tam tedy zrovna nevynechávám večeře, abych měla na nájem, nespím ve spacáku a kulichu, abych snížila účet za topení, nebo nenapouštím vanu před nejsilnějším tajfunem za posledních několik let, kdyby náhodou přestala fungovat dodávka vody. Případně necítím silné nutkání skočit pod vlak. To si samozřejmě zrovna sluníčkově nepřipadám. A ano, i takové chvíle tam mám za sebou.

Kdysi jsem se zamilovala taky do japonštiny.

Miluju její zvuk. Když ji slyším, prostupuje celým mým tělem a hladí mě na duši. Pokud tedy nevychází z úst univerzitních lektorů během jazykové zkoušky, a já vím úplný kulový, co se po mně chce. Nebo pokud se náhodou neocitnu v živém vysílání japonské veřejnoprávní televize NHK a – světe, div se – nemluvím japonsky. Nebo se nesnažím pochopit slova japonského truhláře, který mi pro účely reportáže vysvětluje, jakým nástrojem se dělají do dřeva nejlepší rýhy, a já pak netrávím deset hodin překladem jeho výpovědi, zatímco se neodvratně blíží deadline odevzdání mé práce. To spíš panikařím. A bohužel, zatím při používání japonštiny panikařím ještě docela pravidelně.

Miluju i Japonce. Jejich smysl pro pečlivost, jejich slušnost, jejich oddanost práci. I jejich pro nás zdánlivě šílené a neobvyklé zvyklosti. Obdivuju japonskou pohostinnost, hravost, úctu k tradicím a úctu k ostatním.

Fakt je miluju! Pokud se mě tedy zrovna nesnaží obelstít a zneužít na noční Šibuji, neosahávají mě v metru nebo mi neplivají pod nohy. I s takovými Japonci jsem měla tu čest se setkat.

Ale v každém správném zamilovaném příběhu se přece hlavní hrdina sem tam dostane do úzkých.

A tohle je pravá, nefalšovaná „love story“. Není to žádná antropologická studie vypovídající o obecných rysech japonského národa ani dílo reportážní literatury s objektivními a vyváženými názory všech zúčastněných stran.

Je to kniha zachycující střípky Japonska tak, jak se mi ono samo ukázalo a jak jsem ho já vnímala.

Je to příběh o lásce, která dokázala překonat osobní i rodinná dramata, zdravotní potíže, tisíce kilometrů a extrémně turbulentní větry nad Ruskem, až se jednoho dne konečně usídlila v Tokiu.

PROLOG

Tokio, léto 2019

Na šedivých dveřích lednice se vykreslují mastné kapky od čehosi. Nejspíš je to sójová omáčka. Nebo možná hnědá omáčka na smažené krocketky? Těžko říct. Nejspíš se tam uchytily, když jsem špinavýma rukama vracela lahvičku zpět do lednice. A pak ty dveře zapomněla otřít.

Proč jsem si ty ruce nejdříve normálně neumyla, jako každý správný dospělý, a až pak nezačala otevírat lednici?

Protože to v mém bytě není možné.

Je na to příliš malý.

Tady má všechno svoje místo.

Jedno-jediné-přidělené místo.

Všechna ostatní místa jsou něčím zaplněná. Takže když něco vezmete do ruky, musíte to po použití ihned vrátit zpět.

Obzvláště při přípravě jídla.

Jediný odkládací prostor v tom, co místní správce koleje nazývá „vlastní kuchyní“, je sklokeramická varná deska pro jeden hrnec, která v podstatě hned volně přechází ve dřez. A jakmile na té desce leží talíř, na jehož obsah lijete omáčku, kterou se nešikovně potřísníte, musíte nejdřív odložit lahvičku, abyste si mohli ruce umýt. A tento zdánlivě jednoduchý úkon vyžaduje v takto malém bytě nesmírně velkou výpočetní kapacitu mozku.

Odložit lahvičku do dřezu by možná šlo. Ale pak bude mít mokré dno. A budete ji muset, utírat, než ji vrátíte do lednice.

Položit ji na dva metry vzdálený pracovní stůl znamená porušit pravidla, která jste si pro udržení zdravého rozumu stanovili. A sice že se k pracovnímu stolu nebudete chovat jako ke kuchyňské desce. Protože stačí, že u něj pracujete, relaxujete, pijete kávu, jíte, komunikujete s přáteli, odpočíváte, lakujete si nehty, češete se, líčíte se, čtete knihy, masírujete si nohy, lelkujete, koukáte na filmy, posloucháte hudbu, píšete dopisy rodině, případně pláčete.

Určitě jsem u toho stolu dělala spoustu dalších věcí, neb je spolu s postelí a židlí jediným kusem nábytku v celém tomhle

titěrném byto-pokoji. Ale teď si žádnou další nevybavuji. Tedy... teď si nevybavuji žádnou další, kterou by pro mě bylo důstojné zveřejňovat... Možná ještě masturbace. Za tu se nestydím. Jsem tady coby zasnoubená žena bez partnera. Dlouhé měsíce. A jsem až příliš věrná a slušná. Starat se o sebe prostě musím... Obzvláště když se všude musím přemísťovat na kole. Každá rychlejší uspěchaná jízda na vlakové nádraží totiž představuje riziko, že budu mít nečekaně zpestřenou cestu...

Ale zpět k tomu stolu... Prostě a jednoduše, víc úkolů už nezvládne.

Na postel, kterou od pracovního stolu odděluje jen metr a půl široká ulička k balkonovým dveřím a jejíž matrace je koncem těsně přilepená na sklo, tak na tu ze zásady neodkládám nic, co není kniha nebo oblečení. Mám totiž jen jedno povlečení. Druhá sada by v mých třech poličkách ve vestavěné „skříní“ naproti lednici zabrala příliš cenné místo. A s takovou jedinou sadou povlečení je potřeba si praní a sušení vždy pečlivě plánovat. Protože musí být suché, než půjdu spát, logicky, že ano. Pokládat cokoli na postel tedy představuje riziko, že budu muset neplánovaně zahájit dvouhodinový prací a sušicí cyklus. Samozřejmě v pračce a sušičce mimo můj byt. Konkrétně v několik pater vzdálené prádelně, která je žrouť na peníze a čas a je tam tepelný bermudský trojúhelník. Bez ohledu na to, kolik sušiček je zapnutých, v místnosti je zima jak na Sibiři.

Víc než věčná zima v naší kolejní prádelně mi ale fakt vrtá hlavou, co s tou lahvičkou na omáčku. To je totiž každodenní problém.

Položit ji na zem, třeba před lednici... To už mi přijde opravdu barbarské. Nebudu si přece něco, co pak dávám do lednice k jídlu, pokládat na podlahu, na kterou šlapu v botách z venku.

A proč se v botách z venku producíruji před lednicí?

Protože je lednice hned u vstupních dveří. A než se zujete, tak prostě musíte udělat ty dva tři malé krůčky přímo před lednicí.

Proč si tedy lednici nedám jinak?

Protože není KAM.

Můj byt je příliš malý.

A přesto se v něm někdy cítím sama.

Protože jsem sama.

Sama v Tokiu.

...

Na ty špinavé dveře od lednice civím už hodinu. Sedím totiž přímo před nimi na podlaze, obutá, s lehkým letním svetříkem v ruce a kabelkou položenou vedle sebe.

Šla jsem ven.

Ale pak mi došlo, že nemám za kým jít.

Všichni, kteří jsou pro mě důležití a které toužím vidět a obejmout, mají teď čtyři ráno a spí ve dvanáct tisíc kilometrů vzdálené Praze. Jasně, můžu se za nimi vydat. Pokud mám zbytečných patnáct až dvacet tisíc na účtu a minimálně dvacet hodin na cestu letadlem, případně (podle map v mobilu) 98 dní na cestu pěšky s jedním přejezdem na trajektu z Japonska do Ruska.

Obojí je teď nereálné, i když se přiznám, že mě představa pěší výpravy docela láká. Nicméně v tuto chvíli připadají v úvahu jen kamarádi tady. Ale dneska na povrchní tlachání s lidmi, které znám jen pár měsíců a viděla jsem se s nimi asi tolikrát, kolik mám prstů na rukou, nemám náladu.

Mohla bych třeba bloumat po letně vyprázdněném univerzitním kampusu a doufat, že někoho potkám. Ale průměrný věk místních rezidentů je „já minus 10 let“. Takže ani v tomto případě neočekávám konverzaci plnou porozumění a souznění.

Taky mi došlo, že nemám kam jít. Školní přednášky začnou až po dlouhé letní pauze, práce na mě čeká až za pár dní a moji

taneční partneři z univerzitního klubu společenských tanců jsou na letním soustředění, na které jsem já neměla peníze... A Tokio s jeho nejbližším okolím mám už prozkoumané křížem krážem. Jsem tu na delší dobu už potřetí a posledního půlroku jsem se tu ježděním a natáčením reportáží vyřádila až až.

Mohla bych třeba vyrazit na nějaké svoje oblíbené místo, na kafe, něco dobrého, případně na výlet trochu dále od Tokia. Však Japonsko zbožňuji a ani moje deprese, která se mi tady z nějakého důvodu rozvinula a zastihla mě naprosto nepřipravenou, na tom nemůže nic změnit.

Jenže... výlety, objevování, ochutnávání, takové radosti něco stojí. A já jsem ráda, že zvládnou zaplatit nájem, nehorázně drahou elektřinu a další nejnnutnější věci pro život. A dny na kratochvíle, cestování a dopravování si, ty už jsou na tenhle měsíc vyčerpané.

Prostě není za co, kam a s kým někam jít. A já už mám dneska odstudováno, odběháno svých deset kilometrů po lese (je to totiž sport zadarmo), napsáno domů, poslechnuto mnoho hudby...

A teď bych zkrátka něco podnikla.

Něco, co není práce, studium, čtení nebo úkony pro udržení zdraví.

Prostě bych někam vyrazila.

Ale není s kým, kam a za co.

A tohle uvědomění a jeho tíha, se mnou na cestě ke dveřím zatřáslly stejně silně jako zemětřesení s malým vesnickým japonským domkem. Zkrátka mě srazilo k zemi. Doslova.

A tak sedím na podlaze a s každou slzou mě opouští síla, která by mě přiměla cokoliv změnit. Nebo mi třeba alespoň pomohla utřít ty špinavé dveře od lednice. A kromě prázdna cítím výčitky, že tady nejsem bezmezně, dokonale a absolutně šťastná. Obzvlášť potom, co vše jsem pro to, abych tady mohla být, musela udělat, jaké překážky jsem musela překonat a co všechno jsem tomu obětovala.

Všechno to začalo na podzim roku 2014...

JAK SI MĚ
JAPONSKO ZAVOLALO

Kouzlo obyčejné tužky

Je skoro půlnoc, všední den. Unavené nohy mě nesou do schodů, v hlavě mi hučí, v břicho kručí a jsem bez nálady. Odemykám dveře, zahazuji kabelku, zouvám boty a vím, že už zase nestíhám. Za pár hodin vstávat, v sedm musím být za pracovním stolem. Myšlenkami jsem tam ale pořád, v podstatě nemělo smysl odcházet. Jak svou práci novinářky miluju, tak mě to ničí. Svět se točí poslední dobou nějak rychle a já nedokážu všechno sledovat, zapisovat, aktualizovat, včas informovat, odpočívat, jíst a ještě si některé ty hrůzy, co se ve světě dějí, nepřipouštět.

Čekala jsem, že novinářina bude jednodušší. Každé začátky jsou těžké, jenže já se ani po letech necítím dost zkušeně.

Časem se to přece musí poddat. Teď nad tím ale nesmím přemýšlet. Musím jít spát, aspoň chvíli nechat odpočinout hlavu.

Natahuji pyžamo a jdu do koupelny. Čistím si zuby a před očima mi běhají slova, věty, titulky článků, slyším televizní moderátory, vše v několika jazycích. Vyplachuji si pusy a vím, že takhle to nepůjde. Mozek vyburcovaný kofeinem jen tak nevypnu.

Svět se točí moc rychle.

Lup, korkový špunt se konečně vzdal a já nalévám víno. Bílé (to je lehčí) a jen do malé skleničky, brzy přece vstávám. Chuť pasty střídají jemně nasládlé hrozny.

Ale co k tomu? Pít o samotě, v tiché místnosti, abych mohla usnout? Takhle začínají alkoholici... Sáhnu po ovladači, ale hned se zamračím. Televizí mám v práci neustále na očích hned několik.

Což takhle kniha? Nějaká dobrá, zajímavá. Dneska už jsem toho ale přečetla tolik...

Dostávám tvůrčí náladu. Škoda že neumím třeba... malovat.

Ticho. Koukám do zdi a přemýšlím o životě. Co se mi povedlo, co jsem pokazila, čeho jsem dosáhla. A na co jsem nikdy

nesáhla, i když jsem hrozně chtěla. Je toho nějak moc. Jde na mě deprese. Usrknu trochu vína, naberu hrst oříšků a sáhnu po mobilu. Tak nějak podivně automaticky zadám do vyhledávače v appstoru dvě slova: japanese language.

...

„Tik, tik, tik, tik,“ ozývá se z aplikace rytmické cvakání metronomu doprovázené ukřičeným: „A, A, A, I, I, I, U, U, U, E, E, E, O, O, O.“ Před očima se mi objevuje první řada japonské slabičné abecedy hiragana. Aplikace na chytrém telefonu mě postupně učí každé písmeno, každou slabiku. Přesné pořadí tahů. A já je kreslím prstem po obrazovce. Chvilí to jde, ale pak se rozčílím: „Svět se točí moc rychle.“ A zamířím k pracovnímu stolu, kde popadnu papír a psací potřeby.

Papír šustí, tupý konec dávno nepoužívaného nástroje po něm klouže a mně je blaze. Každé sklouznutí tužky mě hladí po duši. „A, I, U, E, O. A, I, U, E, O. A, I, U, E, O,“ opakuji si. Na nic jiného nemyslím.

„Vypadá to docela pěkně,“ usmívám se sama pro sebe.

Starosti odplouvají a z telefonu dál zní cvakání metronomu. Rytmická souhra zvuků, tahů a sladkých hroznů. Dolévám víno. „A, I, U, E, O...“

Výhody techniky a kouzlo obyčejné tužky...

Je dávno po půlnoci. Ale já se cítím jako znovuzrozená. A v hlavě mám konečně čisto.

Zavírám oči a těším se. Zítra zas.

Osudu závan
přichází nenápadně,
dlaň mu otvírám.

Zvědavost

Od chvíle, kdy jsem napsala na papír své první hiraganové „あ“ – tedy „A“, uběhl už měsíc. Díky internetu už moc dobře vím, že hiragana v použití se znaky neboli „kandži“ slouží k vyjadřování gramatických jevů, tedy tvarů sloves, pádů a tak podobně. A můj abecední repertoár už rozšířila i hranatá katakana. Ta je zase pro slova převzatá, přezdívky používané místo jmen nebo třeba pro složité názvy zvířat a rostlin, aby se pokaždé nemusely zapisovat komplikovanými kandži. Katakana je oproti hiraganě co do psaní docela jednoduchá. Člověk nemusí dělat pěkné oblé tvary a stačí, když tak nějak udrží tužku. Navíc jsou některé znaky v obou abecedách hodně podobné, a tak jde učení už podstatně rychleji.

Někdy mi ale katakana leze na nervy.

Hlavně slabiky „ŠI“ a „CU“. Asi jsem slepá. Ale když je napsu rukou, žádný rozdíl v nich nevidím. Možná proto, že píšu jako prase.

シ ツ シ ツ シ ツ シ ツ シ ツ

V tom musí být nějaký trik. Taky mohli být staří Japonci vynalézavější a ty čáry napsat trochu jinak. Teda trochu VÍC jinak.

I tak mě ale moje prvotní nadšení a radost z každodenního používání opravdové tužky a opravdového papíru neopouští. Naopak. Nemohu se dočkat, až se začnu brodit skutečným světem japonského písma. Tedy až se začnu učit kandži.

Čím víc si ale s japonským písmem hraji, tím víc se mi v hlavě vynořují nové a nové otázky. Co bylo první? Hiragana, nebo katakana? Proč Japonci píší tak komplikovaně? Kde se vlastně v Japonsku vzalo písmo? Mluví všichni Japonci stejně? Dá se ten jazyk vůbec naučit, když člověk není génius? A když je to písmo tak komplikované, nedělá problém třeba i přímo Japoncům? A jací vlastně Japonci jsou? Je pravda, co se o nich povídá? Že jsou trhlí, že dovedou být krutí, že jsou divní a jiní, že

jsou technologičtí géniové, extrémně inteligentní, mimořádně stydliví, těžcí workoholici?

Sedím nad papírem s mou nedbale naškrábanou katakanou a v hlavě se mi vynořuje jedna otázka za druhou. A cítím náhlé, velice jemné teplo. Jako by někdo škrtnul sirkou a ona mě jen tak olízla.

Sedím absolutně tiše a nehnutě. Jako bych se bála, že s jakýmkoliv pohnutím a sebemenším závanem větru ten plamínek zhasne. A čekám. Čekám, jestli to není jen nějaké momentální vzplanutí, které pomine. Jedna z těch mých šílených akcí, kdy se rozhodnu, že se něco nového naučím, pustím se do toho s plnou vervou a pak toho za pár měsíců nechám. Však by to nebylo poprvé.

Ale tenhle plamínek je jiný. Hřeje mě jinde. Není to to staré a dobře známé nadšení s motýlky v břiše. Takové to šimrání, kdy jste tak trochu nervózní, tak trochu zvědaví, tak trochu natěšení. Až je z toho někdy těžko od žaludku.

Tohle světýlko tentokrát plápolá o dost výš.

Tohle světýlko se mi usadilo na hrudi.

Sakra. S tím jsem nepočítala.

Vždyť já si chtěla jen hrát s kaligrafií. Abych uklidnila svoji směnami absolutně rozbouřenou mysl.

Vždyť já chtěla najít jen nějakou činnost, při které si odpočívnu, při které budu používat taky něco jiného než jen počítač. Něco, při čem na mě moje hlava přestane tolik křičet novinové titulky.

Ale ona je najednou vzhůru víc než kdy dřív.

A k tomu ten plamínek.

Zvednu se a jdu si udělat čaj.

Pořád plápolá.

Vyndávám hrnek z kredence a sáhnu po první krabičce pytlíkového čaje, která mi přijde pod ruku. V hlavě se mi rodí nové a nové otázky.

Na tohle už nějaký internet nestačí. Budou potřeba knihy. Opravdové knihy.

Náhle si uvědomuji, že chci zase listovat stránkami fyzicky hmatatelných publikací, které mi alespoň částečně garantují určitou kvalitu přijímaného obsahu. Že chci zase číst i jiné než agenturní a tiskové zprávy, novinové články, rešerše, vědecké studie nebo průzkumy veřejného mínění.

Rychlovarná konvice bublá čím dál víc, ještě před pár okamžiky studená voda začíná dosahovat bodu varu. Nechám konvici dělat její práci a vyrazím do ložnice.

Podívám se na dvě úzké knihovničky po obou stranách postele. A vyloženě se zastydím. Nevypovídají totiž o žádném zájmu, žádné vášni. V podstatě zejí intelektuální prázdnotou. Jsou to čistě účelově zaplněné police.

Jsou tam Pravidla českého pravopisu, encyklopedie žurnalistiky, pár knih týkajících se audiovizuálních médií, tlustá červená kniha s úvodem do základních odvětví českého práva. Nějaká ta mediálně teoretická literatura a nikdy neotevřená učebnice tvůrčího psaní. A moje absolventská práce „Elévská skupina Českého rozhlasu“, kterou jsem si vysloužila titul diplomovaného specialisty a taky tak trochu tím i poděkovala aspoň některým lidem, díky nimž teď dělám práci, kterou miluju. Ale která mě vysíláním 24/7 dokáže někdy pořádně vystresovat.

V té knihovně je i tlustá zářivě zelená kniha pojednávající o festivalech z celého světa. Pravidelně do ní nahlížím, abych neopomenula nějaký zajímavý svátek, kterým se dá třeba okořenit vysílání.

A jsou tam taky (už hodně zaprášené) učebnice francouzštiny a bílá děsivě macatá kniha se zevrubnými dějinami Francie.

Těch pár knih s francouzskou tematikou je smutnou připomínkou toho, že jsem strávila spoustu času studiem jazyka, který mě svou zvukomalebností sice okouzлил, ale nikdy se mi vlastně nedostal pod kůži. Jinak by přece ty police byly zaplněné mnohem více. Všim možným, co má jakoukoliv spojitost s frankofonním světem, nebo ne?

Cívím na ty police a najednou chápu, že francouzština pro mě nikdy nebyla vášeň. Nebyla posláním. Nebyla vlastně ani koníčkem. Je to prostě pracovní nástroj, který jsem si vybrala na střední škole, abych nemusela dělat ruštinu nebo němčinu, a který ke všemu ani bůhvíjak neovládám.

A to je strašně smutné.

Tolik času jsem učení francouzštiny strávila. A vše, na co se s ní zmůžu, je pustit si Amélii z Montmartru, Asterixe a Obelixe, koupit jednu knihu s dějinami, sem tam si ověřit dění na francouzských webech, když se stane nějaký teroristický útok, a natočit jednu (neoriginální) reportáž o katakombách v Paříži?

Co to sakra dělám se životem?

Vždyť... Vždyť já nejsem na nic odborník. O ničem nemám hluboké znalosti. Pořád kloužu jen po povrchu. „Všeobecný přehled“ se tomu myslím říká, že?

Ale ten má každý druhý. Za mým mladým novinářským zadkem sedí třicet dalších takových všeobecně zorientovaných, nadějných lidí. A každý z nich mě může kdykoliv vystřídat. Však mě taky pravidelně střídají, v závislosti na tom, na kterou směnu zrovna jdu. V sedm ráno, ve tři odpoledne, případně v jedenáct večer...

Jsem nahraditelná.

Jsem všeobecně vzdělaná, všeobecně zaměřená a strašně snadno nahraditelná.

Konvice v kuchyni cvakne a voda dobublá. Zalévám pytlíkový čaj a kontroluji ten malý plamínek na hrudi.

Pořád hřeje.

Hmm...

Můj mozek vysílá signál a já, jakoby řízená někým jiným, sedám k počítači a začínám brouzdat po stránkách antikvariátů a knihkupectví.

Klíčová slova?

Japonsko, japonský, japonština, Japonci, východní Asie, japanologie...

Nevím, co hledám, a přesto nacházím přesně to, co jsem ani nevěděla, že chci najít.

A tvořím si seznam titulů.

Chryzantéma a meč. Japonsko za zrcadlem. Stručná historie států: Japonsko. Dějiny Japonska. Chvála stínů: Tradice japonské estetiky. Náboženské tradice Asie. Umění východní Asie. Svět Japonska.

S každým objevením nového, zajímavě znějícího titulu se ten plamínek uvnitř něžně zatřepotá. A já cítím okouzující a nádherně konkrétní zvědavost. Takovou, jakou jsem při žádných dosavadních studiích ještě necítila.

Usrkávám z hrnečku teď už spíše vlažný doušek. A dívám se na cedulku na konci provázku od přehnaně vylouhovaného pytlíku.

Japonská senča.

Plamínek na hrudi se zasměje a zavrtá pod kůži: „A jsi moje!“

Vítr podzimní
barvami svět uspává,
jen ji probouzí.

Literární Vánoce

Seznam literatury, který jsem si sepsala, je tak rozsáhlý, že neexistuje jakákoliv šance, abych ho vůbec sama financovala. Všechny úspory padly na školné posledního ročníku mé soukromé žurnalistické „vošky“. Zkonila jsem absolventskou práci. Naivně jsem si myslela, že mě na oboru audiovizuální tvorba nechají absolvovat s povídkovou knihou v domnění, že si na publicistické škole mohu dovolit takový mezioborový přešlap.

To bylo z mé strany poněkud hloupé očekávání.

Výsledek byl ten, že jsem v požadovaných termínech nesplnila, co se ode mě očekávalo. Musela jsem si vybrat jiné téma a studium prodloužit. To v praxi také znamenalo, že ten rok navíc, se kterým se doma nepočítalo, jsem si musela zaplatit ze své kapsy. Však jsem termíny nesplnila kvůli práci, upřednostňovala jsem budování kariéry před studiem, a tak musím mít něco našetřeno. Alespoň tak nějak probíhala tehdy diskuze u nás doma. A byla vlastně dost fér. Můj starý táta se kvůli mně už hodně nadřel. A že budu studovat tříletý obor čtyři roky, jsme si jaksi nedomluvili. Má to i svůj výchovnej prvek, naprosťo tomu rozumím.

Když máš naivní očekávání a něco posereš, tak za to taky draze zaplatíš.

Jenže v opakovaném ročníku jsem měla díky odkladu většinu předmětů hotovou a učení na státnice pro mě nebylo dostatečně stimulující. Spoustu věcí jsem totiž znala z praxe a zbytek se mi podařilo naučit poměrně rychle. Můj mozek teď s odstupem času evidentně prahne po novém stimulu. A představa, že následující měsíce trávím jen prací a násilně v sobě utlumuji ten zvědavý plamínek, co se tak krásně rozhořel, se mi přičí.

Ty knihy prostě musím mít.

Moje (drobounké a téměř neexistující) racionální „já“ si samozřejmě uvědomuje, že určité tituly se při troše trpělivosti dají sehnat v knihovně, člověk si je přečte, udělá výpisky

z toho, co ho zaujme, a vrátí zpět. Ale... Některé knihy jsou na pouhé půjčování až moc „šťavnaté“. Jsou to zkrátka knihy, které chcete mít doma, protože cítíte, že se k nim budete chtít, nebo možná *budete potřebovat*, ještě vrátet.

Třeba taková kniha *Umění východní Asie*. Ta je plná fotografií velkolepých děl, mimo jiné z Koreje a Japonska. To není kniha, kterou si půjčíte, prohlédnete a vrátíte. To je kniha, ke které si nalijete sklenku vína a bedlivě si prohlížíte každý detail, třeba na tom nádherně jednoduchém zenovém obraze, který na člověka navíc každý den působí jinak. Takovou knihu prostě chcete otevírat zas a znovu.

Nebo například knihy pojednávající o dějinách Japonska. Ty si věčně rozlítaný člověk jako já nemůže přečíst jen jednou. Jsou plné detailů, které člověk na první přečtení snadno opomene.

A pak jsou knihy, u kterých vůbec nevím, proč je vlastně chci mít v knihovně nastálo. Ale když čtu jejich název a stručný obsah, ozve se to světýlko na hrudi a říká mi, že tenhle titul taky nutně potřebuju mít doma.

Zprvu jsem si myslela, že je to jen nějaká nenasytlost, pohodlnost, potřeba věci vlastnit. Hloupá touha zaplnit ty prázdné police v mé intelektuálně nudné knihovně. Abych se cítila aspoň trochu lépe.

Ale plamínek uvnitř mě mi slibuje, že všechny ty knihy ještě budou mít v mém životě nějakou větší roli, že nebudou jen lapat prach, až je přečtu.

Uzavírám tedy s tím hřejivým vnitřním hláskem kompromis: „Budeme to brát postupně. Jo?“

„*Tak jo. První chci: Dějiny Japonska. A taky Chryzantému a meč. Tady se píše, že je to dodnes oceňovaná stará antropologická studie... No a taky...*“

Po dlouhém dohadování se s plamínkem nakonec shodneme asi na deseti knihách pro začátek téhle nové, podivné cesty, která se přede mnou začíná rýsovat. I těch deset knih je ale docela nákladných. Některé tituly už jde totiž najít jen

v antikvariátech a za poměrně přemrštěné ceny. Japanologická literatura bude nejspíš dost okrajové zboží, co vychází jen v malém nákladu. A nějaký chytrák v antikvariátu ví, že po nich mezi studenty bude poptávka.

Co s tím?

„*Budou přece Vánoce,*“ špitne ten hlásek uvnitř.

Ne. To přece nejde. Zapřísáhla jsem se, že už nebudu rodiče vysávat. Z mnoha důvodů a mimo jiné proto, že svým věkem jsou tak trochu spíš už moji prarodiče.

„*Není přece tvoje vina, že tě měli pozdě. Museli počítat, že se jim můžeš ještě někdy na krk pověsit. Je ti čtyřadvacet. U jiných studentů je to docela obvyklé. Navíc... Ještě se necítíš, že mají splaceno, že ne?*“ ozve se místo toho hřejivého zvědavého plamínku na hrudi hluboko zakořeněná křivda.

Zápolím s ní celý život. Je mou součástí, kam až paměť sahá. Sedí mi v žaludku a někdy ho zaplní tak, že se mi až nechce jíst. A nemám ji ráda. Dělá ze mě strašného člověka. Vždy se ji snažím překřičet hezkými vzpomínkami z dětství a vděkem, který je taky mou neoddelitelnou součástí. Ty se naštěstí často proderou na povrch. Jsou ale dny, kdy bitvu s křivdou prohrají. Jako dneska.

„*Napiš to. Napiš zase ten dopis,*“ ozývá se z mého, teď už zase staženého, žaludku...

...

Když jsem byla dítě, pokaždé jsem psávala dopis Ježíškovi. Byl to u nás doma takový zvyk, vlastně až do poměrně vysokého věku, tuším snad do nějakých patnácti let. Ano, je to trochu trapné, ale mělo to své důvody.

Ne že bych snad tak dlouho věřila na Ježíška a představovala si, že si za oknem dopis převezme. Drželi jsme se toho tak dlouho, protože to prostě u nás doma byla tradice. Bylo to praktické pro všechny zúčastněné strany.

Pochopit, co který člen rodiny potřebuje nebo si přeje, byla u nás vždycky výzva. Když máte rodiče ve věku prarodičů, generační rozdíl je tak velký, že vzájemné vcítění do potřeb toho druhého může představovat extrémní problém. Moji rodiče nebyli vždy správní rodiče a nebyli to životní vzory, které jsem potřebovala. A já nikdy nebyla dcera, kterou by potřebovali oni.

Opravdu hodně jsme toho o sobě vzájemně nevěděli a spoustu věcí jsme ani chápat nemohli. Dávat si věci písemně často zajišťovalo alespoň základní míru vzájemného pochopení. Proto ty dopisy o Vánocích. Dát svým rodičům najevo vděk dostatečným způsobem, jakým to stará generace vyžaduje, byl prostě někdy oříšek.

U nás zkrátka dopis Ježíškovi nikdy nebyl pouhým výčtem věcí, které bychom si s mým o pět a půl roku starším bratrem k Vánocům přáli. Bylo to i jakési zamyšlení nad končícím rokem a poděkování rodičům za to, co pro nás v těch uplynulých dvanácti měsících udělali. Jinými slovy: rodičové se dočetli, že nejsme jen nevděční spratci, co z nich tahají peníze, ale že si jich i vážíme. A my, coby spratci, jsme si zajistili dárky, které nám udělaly radost, a navrch jsme se při psaní dopisu usvědčili v tom, že jsme měli v roce i mnoho hezkých chvil. Že život není jen černobílý. No a protože náš táta byl dlouho velice schopný člověk, často jsme pod stromkem skutečně našli velké množství z toho, co jsme si přáli.

Skutečně si některé momenty pod vánočním stromkem pamatují jako naprosto magické. Hory dávků všude kolem vánočního stromku, až oči přecházely.

Červené tváře mého buclatého bratra, jak za zvuků koled s nadšením rozbaluje jeden dárek za druhým.

Slova díků, úsměvy. Objektí.

Pokud by člověk viděl naši rodinu během těch chvil u vánočního stromku, nejspíš by si řekl: „Ty jo, ti se mají.“

Pokud by člověk viděl snímky ze všech úžasných koutů světa, které jsme s rodinou navštívili, a slyšel, co vše jsem se díky rodině naučila a že mám díky rodičům i vlastní byt, snad by i pocítil závist.

Kdyby ale ten samý člověk viděl jiné momenty z našeho vzájemného soužití, možná by nevěděl, jestli nesleduje epizody natočené podle příběhů a telefonátů z Linky bezpečí.

Možná by si pak řekl: „Sakra. Ani tyhle děti nemají v životě nic zadarmo.“

A já bych se jen uchechtla.

Samozřejmě že ne.

Život nedává nic zadarmo.

Život si vybírá daně.

Někdy zpětně, někdy dopředu.

A pro mě s bratrem byly Vánoce dobou, kdy jsme si my děti vybíraly daně. Daně za uplynulý rok.

Za každou proplakanou noc.

Za každý pocit beznaděje.

Za každý okamžik, kdy jsme cítili strach nebo bolest.

Za všechny věci, které jsme nechtěli, ale museli vidět a slyšet a už nikdy je nezapomeneme.

A rodiče spláceli.

Pak ale jednou přišel den, kdy těch nahromaděných traumat bylo už prostě moc. Kdy se srdce dítěte změnilo v srdce dospívající, které už tušilo, že některé díry se věcmi holt zaplnit nedají. S každým přibývajícím rokem se seznam hmotných přání tenčil, stejně tak jako schopnost některé problémy ignorovat. S každým rokem v člověku rostl pocit, že věci, kterým čelí, nejsou správné, a už vůbec ne normální. A dopisy Ježíškovi z našich životů vymizely...

...

„Napiš to. Napiš si o ty knihy. Je ideální čas,“ přidá se ke křivdě tentokrát i plamínek na hrudi. Konejší mě, že to stojí za to. A já mám chuť na sebe okamžitě chrstnout ledovou vodu. Kéž by na chvíli zmlkli oba dva!

Zapřísáhla jsem se, už dávno, že nebudu na pomoc rodičů spoléhat.

Nechtěla jsem se už o ně dál opírat. Protože já mám taky u života otevřený účet. A moje daně už jsou dost vysoké jen tím, že mě stvořili a udrželi naživu do chvíle, kdy jsem samostatná, téměř dostudovaná pracující jednotka. Jakákoliv další pomoc se tentokrát může začít účtovat mně. A protože život je, no... Život... Bojím se spoléhat, že ten dluh půjde splácet jen v nějakých malých, postupných dávkách.

Plamínek ale trvá na svém. Prý že jestli chci někým být, musím spolknout hrdost. Ještě aspoň na chvíli. A než se naděju, otevírám e-mail (je mi čerstvých 24, odmítám to psát rukou s malůvkama stromečku jako dřív) a do příjemců vkládám mámu s tátou:

„Milý Ježíšku...“

**Sníh prosincový
minulost zrádně halí,
jaro však přijde.**

Klíč k pochopení

„Pochopit jinou kulturu je těžké v každé době... potřebujete silnou mysl, abyste porozuměli rozdílům, třebaže jsou zne-pokojivé...“ knížka americké antropoložky Ruth Benedictové Chryzantéma a meč, kterou jsem si z vánoční nadílky vybrala k přečtení jako první, mě zaujme už prvními větami předmluvy. A dovolí mi zapomenout na to, že jsem zradila svoje zásady.

Tahle dáma, ta paní Benedictová, kdysi dokázala sepsat překvapivě kvalitní studii národa, aniž by se s ním setkala osobně, v jeho vlastní zemi. Skrže náročné pátrání, rozhovory na dálku a zprostředkované informace se jí v polovině dvacátého století podařil dle mého názoru naprosto magický kousek. Vytvořila dílo, ke kterému se zjevně dodnes vrací leckterý odborník, případně upřímný nadšenec do japonské kultury. A které údajně obsahuje někdy až překvapivě přesné popisy toho, co vlastně dělá Japonsko Japonskem. Je to nicméně hodně stará kniha, vydaná po druhé světové válce, a tak se ji snažím brát s určitou rezervou a s tím, že se mnohé muselo změnit. I tak ale hltám stránky neuvěřitelným tempem. S každým otočeným listem se totiž (pro mě zatím podivnou šedivou mlhou zahalené) Japonsko začíná tam kdesi v dálce vykreslovat. Ještě jsou to ale jen velice jemné obrysy.

Dozvídám se, jak moc si Japonci potrpí na čistotu těla i duše. Jak každá přijatá maličkost či pomoc hned představuje závazek a potřebu se tomu druhému jakkoliv revanšovat a jak se někdy v japonštině děkuje třeba i slovem „promiňte“.

Hodně mě baví i pasáže o japonské sexualitě. Upřímně až moc. Benedictová dělá závěry typu, že Japonci o sexu příliš nemoralizují, „pokud není v životě nadřazený důležitějším záležitostí“. Podle téhle paní antropoložky například Japonci „... přísně oddělují území, které patří manželce, od území, které patří erotice“. Při téhle větě se trochu uchechtnu.

Koukám, že nevěra ve starém Japonsku nebyla nic šokujícího. Ona se snad dokonce tolerovala.

Snažím se polknout svou západní morálku, zachovat si otevřenou mysl a nenechat se znepokojit kulturními rozdíly. Přestože ta moje naivní a mladistvá hlava, pro kterou je láska vždy na prvním místě, nevěru samozřejmě naprosto odsuzuje a nesmírně se jí přičí.

Možná jsem odhodlaná být v partnerství vždycky a za každou cenu věrná, protože u nás v rodině byla nevěra věčným tématem. Celé dětství jsem se snažila odhadnout, jestli je to jen konstrukt myslí některého z mých rodičů, nebo nepopiratelný a odehrávající se fakt. Co ale dokáže s lidmi taková žárlivost v kombinaci s absurdním množstvím alkoholu udělat, moc dobře vím. A tak se mi vlastně i určitým způsobem líbí představa, že to třeba Japonci, alespoň kdysi dávno, tak neměli. A tiše jim závidím, jestli jsou schopni lásku a sex odlišovat i dnes. To ale zatím nedovedu posoudit. Nemám ještě dost informací.

Nemůžu se však zbavit dojmu, že Japonci budou v hloubi duše spíš romantici. V historii světové literatury sice nejsem nijak zběhlá, když mi ale paní Benedictová vypráví o jakémsi románu z 11. století – Příběh prince Gendžiho se to jmenuje – a já si pak na internetu vygooglím, kolik svazků a kolik set stran to má, dospěju k závěru, že něco tak dlouhého může dočíst opravdu jen šílený romantik. Nebo badatel. Tahle sága prý nabízí i zajímavý pohled na to, jak kdysi žila japonská šlechta a dvořané.

Možná proto je to tak dlouhý. Tam snad musejí do detailu popisovat každou kytku na každém kimonu, ne? Jinak si ten rozsah neumím vysvětlit.

Ale pokud jde o sex, jsem přesvědčená, že dnešní Japonci už to nutně musí mít trochu jinak. Zatím toho o nich tolik nevím, nicméně ze základky si pamatuju, že Japonsko bylo po druhé světové válce okupované Američany. A úplně nevěřím tomu, že by tam Amíci žádnou západní morálku nezanechali.

To těžko, na to jsou až moc svéhlavý národ. Možná je to jenom moje od přírody dost nemravná nátura. Možná mě baví, jak je to tabuizované téma. Ale tak trochu se při téhle knize zapřísáhnu, že se Japoncům a jejich vztahu k sexu podívám na zoubek trochu detailněji.

„Na to se teď vykašli, vždyť seš ráda, že vůbec víš, kde leží Tokio. Na prasečinky bude času dost, až budeš mít víc informací,“ pokárá mě plamínek na hrudi.

A já se trochu zastydím, má pravdu. Nebýt zemětřesení v roce 2011, ani pomalu nevím, kde je Fukušima. Takový jsem v tuhle chvíli ignorant. Vydávat se do zákoutí nemravné japonské mysli mohu později. Teď jsou třeba jiné znalosti.

Pokládám na malý čajový stůl u mého křesla svou oficiálně první dočtenou „japanologicky laděnou knihu“. Jak tak sedím s nohama nataženýma na taburetu a je mi absolutně pohodlně, cítím se, jako bych právě měla před očima metaforu svého života. Koukám na svoje huňaté teplé ponožky, které dokonale vystihují, že nechci riskovat sebemenší vystoupení z komfortu. A je mi před sebou samotnou trapně.

„Byla jsi šíleně pohodlná. Odjakživa. Nikdy jsi nedotáhla do konce nic, co představovalo opravdovou výzvu...“ začne mi sepisovat účet moje svědomí. A má pravdu.

Najednou si v plné hloubi a šíři uvědomím, jak strašně málo toho o světě vím. A to už nějaký čas v podstatě nedělám nic jiného, než že o tom, co se ve světě děje, píšu zprávy. A i přesto – věci, které neznám a nedokážu je pořádně uchopit nebo jim porozumět v plné šíři, je tak strašně moc. Až je mi z toho úzko.

Bylo by přece krásné podívat se na mapu a mít na ní nějaké své speciální místo. Obrys země, kterou když vidím, vybaví se mi tisíce asociací, pocitů, myšlenek a zážitků. Intenzivních zážitků, které mají větší hloubku a váhu než jen obyčejná dovolená nebo služební cesta.

Bylo by hezké vědět víc. Chápat víc. Cítit k nějakému dalšímu místu na světě, k nějaké zemi, která není moje rodná

krajina, něco trochu hlubšího. Čím víc se brodím v myšlenkách, tím víc se mi začíná teplo z hrudi rozpínat dál do těla. A v hlavě mě najednou začne cosi tlačit. Neumím to pořádně uchopit, zatím netuším, zda je to myšlenka, zda jsem se zbláznila nebo mi na mozku roste nádor. Ale něco se v tý mojí kedlubně změnilo.

Vědět víc, aspoň o něčem trochu víc.

Mám chuť jen sáhnout do knihovny, vedle které sedím, a začít číst další knížku. Tímhle tempem tu Ježíškovu japanologickou nadílku přelouskám raz dva. To abych už pomalu začala šetrít na další knihy.

„Nevím, holka. Máš před sebou strašně práce. A k čemu ti to jako bude? O Japonsku se u nás stejně mluví jen občas. Jen tak mimochodem. Čtením stohů knih se stejně neuživíš,“ ozve se najednou moje nepřijemná a otravná kamarádka lenost. Pár týdnů si teď dávala oraz a nechávala nás s plamínkem v našem malém, japonsky orientovaném vesmíru v klidu. Ale sebemenší náznak jakéhokoliv hlubšího závazku k nějaké činnosti ji okamžitě probudil.

„Ššššš,“ zasyčí nevrle plamínek, *„Nemluví. Ale mluvit by se mělo. Japonsko nejsou jen katastrofy, anime a divný porno, děkuji pěkně.“*

Plamínek má pravdu. To, co jako obyčejná česká holka o Japonsku vím i bez čtení knih a aktivního pátrání po informacích, je šíleně omezené. Občas člověk zachytí nějaký dokument v televizi, kde třeba slyší, jak Japonci šíleně intenzivně prožívají změny ročních dob a jak dokonalou mají rejži. Někdy se dozví, že jim obyčejné šinkanzeny už nestačí a že brzo chtějí cestovat maglevem pětisetkilometrovou rychlostí. Jako dítě jsem hltala animovaný seriál Pokemon, a až později mi došlo, že tyhle kreslené příšerky jsou vlastně z Japonska. A občas se dočtu nějakou katastrofickou zprávu o tom, že chudáci Japonci zase dávají dohromady zaplavenou oblast nebo že se ve Fukušimě hromadí pytle s radioaktivním odpadem ze zničené elektrárny.

Samozřejmostí jsou pak internetové fámy o japonském pornu nebo obrázky droboučkových Japonek s absurdně gigantickým poprsím. A to jako pardon, tomu nevěřím. Pokud ty holky z internetu nestrkají každý ráno hrudník do dveří zavřený fukušimský elektrárny, něco takového není z fyziologického hlediska možný. Prtavoučké, drobnoučké něžné Japonky s košíčkem D, E, F, případně dvěma zeměkoulemi, to musí být mýtus. To už mi přijdou logičtější fámy o asijských mužích a jejich (ne)vyvinutosti.

No zkrátka ten obraz, který je běžné široké veřejnosti, která se o Japonsko aktivně nezajímá, dostupný a který dnešní mediální svět nabízí, je prostě... úplně debilní. Často nezasvěcený, plytký. A vůči Japonsku nesmírně, nesmírně neuctivý. To chápu už po přečtení jediné trošku více odborně laděné knihy.

To přece není fér.

Ale je to logické. Odborníci, co se vyznají, píšou knihy pro náročného čtenáře, po kterých obyčejný člověk jen tak v knihkupectví nesáhne a které mají často směšně malý náklad.

Občas pány odborníky někdo osloví a ti pak zajímavě mluví na dané téma do médií. Na ploše několika málo minut se jako superhrdinové snaží odpovědět na sebehloupější dotazy redaktora a vynechávat přitom detaily, které jsou možná v akademickém světě podstatné, ve světě laickém a mediálním ale jen zbytečně zabírají cenný čas.

Když je někdo osloví...

To by ale někdo musel taková témata do médií víc protlačovat. Trochu jinak než jen bulvárním způsobem ve snaze o senzaci, případně u příležitosti výročí válek nebo přírodních katastrof.

To by se někdo musel častěji snažit těm tématům věnovat víc do hloubky a zasvěceně. Odborníci ale bohužel nejsou ti, kteří by rozhodovali o tématech v širokém mediálním oceánu. Kdepak. Obsah často vybírají ti všeobecně vzdělaní jedinci, kteří význam určitého tématu nedovedou správně posoudit.

Ve světě komerce navíc rozhodují zcela jiné faktory. Tam je čas důležitou komoditou a každé jeho promrhání něco stojí.

Mediální svět je obecně těžkým polem působnosti pro ty, kteří se rádi věnují věcem do hloubky. Člověk vřdycky čelí neúprosným uzávěrkám, přesně vyhrazenému času ve vysílání nebo omezenému prostoru přiděleného sloupku v časopise nebo novinách.

Veřejnoprávní mediální vody jsou pro pohled více do hloubky přívětivější, i tak ale nejsou, pokud jde o Japonsko, dostatečně hluboké. Základní zpravodajské otázky (kdy, kde, co, jak a proč), které si každý novinář musí při zpracování tématu pokládat, jsou prostě neúprosné. V případě onoho „kde“, které rozhoduje o relevantnosti tématu pro naše evropské publikum, je totiž Japonsko opravdu velice daleko. Je moc neznámé, někdy moc divné, nemá prioritu. A z informačního hlediska je Čína často považována za důležitější.

Tak by to ale dle mého být nemělo. Japonsko pořád patří mezi největší ekonomiky světa. A my se mu věnujeme jenom okrajově.

S tím uvědoměním se plamínek na hrudi rozhoří a začne hřát jako ještě nikdy. Jeho teplo pohltí celé moje tělo a to se rozvibruje tak, že mi z toho až naskakuje husí kůže: „*Tak to změň! Buď jedna z mála. Buď v rozhlase první opravdový japonsolog. Staň se zpravodajem v Tokiu,*“ promlouvá ke mně teplo uvnitř.

A mně se chce náhle plakat. Z vyděšení, z radosti, z uvědomění, že jsem totálně v háji a že mě čekají extrémně těžké roky. A z naprostého okouzlení nad tím, jak život vůbec funguje. Léta hledám svůj úděl, svůj životní směr. A on si mě mezitím našel sám.

Jenže to si vybral totálně blbě.

„*Vždyť tohle nikdy nemůže vyjít. Vždyť na takovou ostrou otočku v životní dráze je šíleně pozdě. Vždyť už nemůžeš jen tak studovat, co se ti zachce. Vždyť nemůžeš přestat pracovat, vždyť...*“

vyjmenovává mi moje nízká sebedůvěra důvody, proč mám zavrhnout ten šílený plán, který se ve mně teď zrodil.

Plamínek se ale nedá: „ŠUŠ!“ zasyčí a zažene pochybnosti v mé hlavě. Pak obejme mé srdce a odhodlaně zvolá: „Půjdeš studovat japanologii! Jinak bys o Japonsku vysílala do světa jen další bludy!“

JAK JSEM ŠLA JAPONSKU NAPROTI

Ježkovy (Darumovy) voči!

V posledních měsících jsem svoje kanály na sociálních sítích začala jako správný japanofil využívat k načerpávání informací o Japonsku. O jejich autenticitě by se samozřejmě dalo polemizovat, ne všemu na síti je radno věřit. Když si ale člověk pečlivě vybírá, zajistí si poměrně zajímavý a pravidelný přísun perliček ze světa tam na Východě.

Jasně. Devadesát procent obsahu tvoří snímky rušné křížovatky na Šibuji, videa miniaturních šinkanzenů dopravujících na speciálních pásech v restauraci čerstvé suši zákazníkům až pod nos, roztomilé Japonky v kostýmech lolitek či jiné módní výstřelky. Samozřejmě jsou i záběry hory Fudži a jejich sto osmdesát milionů variací, sem tam nějaký nemravný obrázek zveřejněný milovníky japonské kreslené erotiky neboli hentai. A pak taky reklamy na Robot restaurant na Haradžuku. Což překvapivě není místo, kde obsluhují roboti, ale podnik, kde při průměrně vypadající večeři sledujete... no... absolutně šílené bitvy robotů, robotických vozítek a herců v robotických a jiných kostýmech. Vše za doprovodu laserů, stroboskopů, pisklavých hlásků japonských tanečnic a šílené japonské pop music.

Jo jo. Takové místo na světě skutečně existuje. A je mezi milovníky japonské pop kultury velmi oblíbené.

Když se ale tímhle povrchním balastem člověk prokouše a narazí na ty správné internetové kruhy, začne pozvolna objevovat i tradičnější stránku Japonska. Už se mi poštěstilo třeba zhlédnout reportáž o velmi roztomilé a také velmi pracovité japonské babičce, která i ve svém pokročilém věku pokračuje ve výrobě tofu, tak jak to dělala po celý život. Pěkně u sebe doma, pomocí starých dřevěných nádob a dalšího potřebného náčiní. Informačně povznášející jsou také třeba články o japonském náboženství, folkloru či lokálních slavnostech a tradicích.

Nedávno jsem na internetu narazila na malou červenou postavku s obrovskými vyvalenými očima. Tvarem připomíná tak trochu sněhuláka bez prostřední a spodní koule, tak trochu českého krtečka a možná vzdáleně i ruskou matrjošku. Výraz v obličejí má však naprosto unikátní. Říká si Daruma. A symbolizuje někdejšího mnicha, který byl kdysi dávno tak oddaný svému údělu a tak zapálený do zenového buddhismu a meditace, že si prý raději odřízl víčka, aby při dlouhém sezení a rozjímání nad vším a ničím neusnul. Těžko říct, zda to splnilo účel, rozhodně ho to ale proslavilo. Z Darumy je tak trochu internetová i knižní superstar, stal se častým motivem tušové malby v kláštorech a taky symbolem vytrvalosti a odhodlání. A prý dovede i plnit přání. Pokud si tedy jeho sošku pořídíte domů. Pak už si údajně stačí jen něco přát a ve správném pořadí mu vybarvit očka. Jedno na začátku, druhé až když se přání vyplní.

Na Darumu jsem si vzpomněla ze dvou důvodů. Mám totiž obrovské přání a vůbec nevěřím tomu, že se mi ho podaří splnit. A tak bych jeho sošku nutně potřebovala, mám pocit, že bez kouzel tuhle japanologickou cestu nezvládnou.

A taky... Ted' momentálně vejrám vydešeně na obrazovku počítače a ani nemrkám. Takže nejspíš působím stejně vyvaleným dojmem jako Daruma.

Jenže na rozdíl od Darumy fakt nejsem v zenu.

Naopak.

Jsem totálně otřesená tím, co právě zjišťuju na internetových stránkách Filozofické fakulty Univerzity Karlovy.

Každý řádek z „Podmínek přijímacího řízení pro obor Japonská studia“ je jako závaží, co mě táhne z mého snového světa zpátky na zem. A každé písmenko se cestou z obrazovky směrem k mé naivní mysli proměňuje v ledovou kapičku vody a spolu s ostatními tvoří velmi, ale velmi nepříjemnou ledovou sprchu.

„No. Tak to tě teda fakt chci vidět, jak tohle dáš. Znalost japonských reálií a literatury, aktivní znalost hiragany a katakany včetně

transkripčních pravidel... Za jak dlouho že jsou přijímačky? Za celé tři měsíce? Hmmm...“ rýpe do mě moje nízké sebevědomí a při pohledu na monstrózní seznam doporučené literatury se mi ještě navrch pohrdavě uchechtne: „*To aby sis ty víčka taky ufilkla, protože to nemáš šanci stihnout přečíst.*“

Jsem s touhle částí sebe sama zvyklá bojovat celý život, a tak se tradičně stavím do opozice, abych dokázala, že jsem silnější než moje vnitřní obavy. Umím přece systematicky studovat. Sice už několik měsíců úspěšně ignoruji fakt, že existují různá pravidla pro přepis japonského písma do latinky, ale ujasnit si rozdíl mezi českou transkripcí a takzvaným hepburnovým přepisem, který slouží japanologům na mezinárodní úrovni, snad nějak zvládnou. Tím se nesmím nechat vyděsit.

Ten otravný sebestmračský hlásek uvnitř mě mi ale nedá pokoj:

„Hodně lidí, kteří na přijímačky přijdou, už budou japonsky umět. A mnohem víc než jen blbě dvě abecedy. A při těchhle testech navíc málokdy rozhodují jen znalosti. Jde o čas. Nebudeš mít ten luxus dlouho přemýšlet nad detaily. Při těchhle testech se odděluje zrno od plev. Podívej se na statistiky. Každoročně se tam hlásí sto padesát, dvě stě lidí. A počet přijatých? Patnáct, šestnáct vyvolených...“

Tahle moje část je nesmírně otravná, především proto, že ke mně zpravidla promlouvá zbytečně srážejícím způsobem a většina jejích slov není pravdivá. Jsou to překroucená fakta, která mi ten hlas sděluje nestydatě sebevědomým tónem. Naštěstí už ji dovedu prokouknout a většinou mohu konstatovat, že nemá pravdu. Jenže tentokrát s ní musím souhlasit.

Na japanologickém poli jsem totální plevel. Zelená kopřiva na nádherné louce plné rozkvetlých slunečnic, které se každý den obracejí směrem k Asii a svůj život zasvěcují Zemi vycházejícího slunce.

Jak bych mohla s čistým svědomím vstoupit na tu pro mě skoro až posvátnou půdu jedné z nejslavnějších evropských univerzit?

„Ti lidé tam, na tom oboru, zasvětili Japonsku svůj život. Co jsi Japonsku zatím dala ty? Co jsi pro něj udělala, aby tě přijalo? Čím jsi mu dokázala, že to myslíš vážně?“ Seznam výčitek uvnitř mě roste a roste a začíná se probouzet také stud. A společně s nízkým sebevědomím drmolí stejně otravnou, leč bolestivě pravdivou odrhovačku o mé neschopnosti.

Představa, že se zvládnou sama připravit za tak krátký čas, je nejspíš úplně naivní. A neuctivá. Neuctivá k Japonsku i k těm, kteří se mu věnují.

Jarní paprsky,
až přes léto zesílí,
plevel zahubí.

Žebříček hodnot

Po několika sebemrškačských dnech, kdy jsem ztrácela veškerou naději, že se kdy na japanologii dostanu, nade mnou konečně zase převzal kontrolu plamínek. A teď mě nutí, abych zmáčkla tlačítko „odeslat“ v mé e-mailové schránce. Mně se do toho ale moc nechce. Pročítám si ještě jednou svůj zoufalý výkřik do internetového vzduchoprázdna:

*Dobrý den,
připravuji se na přijímací zkoušky na FF UK – obor Japonská studia. Sháním lektora japonštiny pro individuální výuku a zaujala mě Vaše nabídka – pokud tedy stále soukromé lekce nabízíte?*

Potřebovala bych se zaměřit na nácvik hiragany a katakany a jejich transkripční pravidla při přepisu do českého jazyka. Zároveň bych ráda část výuky věnovala japonským reáliím.

S výukou bych chtěla začít co nejdříve. Mám zájem o setkávání 1x týdně v centru Prahy na 90 minut.

Předem děkuji za odpověď a těším se na případnou spolupráci!

Při čtení těch řádků si připadám trochu hloupě. Jednak je ztraceně pozdě a řeším to opravdu za pět minut dvanáct. A pak je mi trapné, že věřím jakémusi obskurnímu blogu, který na stránkách s velmi jednoduchým designem inzeruje doučování japonštiny. Ten web působí tak zastarale, že se mi ani nechce věřit, že je inzerát aktuální.

„Tohle nevzdáš. Ne pod mým vedením. Prostě se na tu školu dostaneš,“ zavrčí plamínek, a než se naděju, e-mail putuje za (snad stále živým) příjemcem.

Plamínek má pravdu. Tohle je skutečně moje poslední naděje zajistit si alespoň nějakou systematickou přípravu, až budeme v aule Filozofické fakulty s plamínkem bojovat za ten náš velký sen. A pokud mám tu přípravu skloubit s prací, nemůžu si dovolit jen tak bezcílně bloumat oceánem informací.